

Status for sikkerheden

I de fire år Fiskeriets Arbejdsmiljøtjeneste har eksisteret, er arbejdsmiljøet og sikkerheden blevet forbedret, så færre fiskere kommer til skade og bliver udsat for arbejdsulykker. Indsatsen er lykkedes, fordi fiskerne engagerer sig og tager arbejdet alvorligt.

Fiskere arbejder på dækket i mange timer, og det er i sagens natur på en bevægelig og derfor urolig arbejdsplads. Hertil kommer, at underlaget tit er glat og vådt af havvand og fiskerester, så det selv for rutinerede fiskere kan være svært at holde balancen. Konsekvensen er trætte og til tider nedslidte fiskere, og en alt for stor risiko for at de kommer ud for glid- og faldulykker. En ud af fire ulykker i fiskeriet skyldes fald. Men større sikkerhed, mindre træthed og færre fiskere, der bliver slidt ned, det er gevinsten for de fartøjer, der har udskiftet de udtjente gulvtæpper med skridsikre måtter og underlag.

Fiskere på den jyske østkyst kan blive stukket af de giftige søpindsvin op til 15 gange på en enkelt arbejdsdag. Det gør ikke bare ondt, de risikerer også blodforgiftning, sygemelding, operation eller ligefrem at blive uarbejdsdygtige på grund af ødelagte hænder og fingre. Men nu er der – i samråd med Havnesikkerhedsudvalgene - blevet udviklet stikfaste arbejdshandsker, der kan modstå stik ikke blot fra søpindsvin men også fra isinger, rødspætter, fjæsinger, knurhaner og andre fiskearter.

Konkrete resultater

Dette er blot to ud af de talrige konkrete resultater, som Fiskeriets Arbejdsmiljøtjeneste og Havnesikkerhedsudvalgene har opnået, og som er med til at forbedre den enkelte fiskers arbejdsmiljø og sikkerhed. Hertil kommer, at der er sat en stopper for de tragiske isbåndsulykker, som invaliderede især unge og uerfarne fiskere på de større industrifartøjer. Der er også ved at blive skruet ned for al unødigt støj om bord. I forbindelse med ombygninger og nybygninger af skibe bliver de installerede maskiner støjdæmpet, og rummene bliver bedre lydisoleret. Hidtil har den støjbelastning, som en fisker bliver udsat for gennem 24 timer, ligget på mellem 77 og 90 dB(A), og mellem 10 og 20 fiskere har hvert år fået ødelagt hørelsen på grund af støj. Dette svarer til omkring halvdelen af alle arbejdsbetingede lidelser i fiskeriet.

Sideløbende hermed bliver fiskerne uddannet i førstehjælp og sundhedslære, de nye skibsmedicinkister er blevet organiseret på en mere overskuelig måde, ligesom man er i færd med at indføre risikovurderinger på skibene, så de enkelte arbejdspladser bliver bedre og mere sikre. I praksis vurderer skipper og besætning i fællesskab de sundhedsskadelige påvirkninger og ulykkesrisici. De gennemgår særligt de farligste opgaver og arbejder først og fremmest ud fra de risici, de kender. De risikerer f.eks. at få ødelagt ryggen af for tunge og ensidige løft og af u hensigtsmæssige arbejdsstillinger, bl.a. når de arbejder med fangsten eller renser fisk, når de håndterer grej og is, og når de losses. Støj, klima, belysning, skridsikring, udsætning og bjergning af redskaber, f.eks. de tonstunge trawlsvovle, samt håndtering af spil og nettromler er også blandt de arbejdsprocesser, der kræver en risikovurdering.

Fiskeriets Arbejdsmiljøtjeneste har samtidig sat øget fokus på drukneulykker og den enkeltes sikkerhed. Det sker med en kampagne i samarbejde med Havnesikkerhedsudvalgene og sigter mod at få fiskere til at arbejde med redningsveste og flydedragter. Når ulykken alligevel er ude, så står der psykologisk krisehjælp klar på kajen til at tage imod dem, der har været udsat for voldsomme hændelser som dødsfald og forlis. Også deres pårørende kan få krisehjælp. Ordningen har eksisteret i mere end et år og er en succes. Flere fiskere og deres familier har

taget imod tilbudet, og de kommer sig hurtigere over chock og traumer, når de får professionel hjælp.

Et helt erhverv samarbejder

- Alt dette er resultaterne af samarbejde. Det skabes ikke af en mand eller af en institution. De bliver skabt af et helt erhverv, der samarbejder for at få det bedst mulige arbejdsmiljø. Et arbejdsmiljø, der fungerer i praksis og til gavn for den enkelte fisker, for fartøjet og for hele erhvervet. Det fortæller Mogens Nielsen, der er direktør for Fiskeriets Arbejdsmiljøtjeneste. Han uddyber:

- Forbedringerne bliver til hver gang to fiskere taler sammen om deres arbejdsplads og deres arbejdsopgaver. Arbejdsmiljø er nemlig et spørgsmål om holdning. Og over hele landet er fiskere ved at ændre holdning til arbejdsmiljøet. Fortidens "viking" eller "Tarzan" har taget arbejdsmiljøbrillerne på, og i dag tænker han helt naturligt over, hvordan tingene kan gøres endnu bedre. Det sunde og sikre arbejdsmiljø kommer primært fra en vej, nemlig fra fiskerne på skibene og i havnene. Det er her resultaterne skabes.

Havnesikkerhedsudvalgene

Mogens Nielsen peger videre på, at fiskeriets 7 lokale havnesikkerhedsudvalg har været på arbejdsmiljøkurser – dvs. de såkaldte paragraf 8-kurser - og er trukket i arbejdstøjet.

- Havnesikkerhedsudvalgene samarbejder med andre for at fremme et sikkert og sundt arbejdsmiljø om bord, således at antallet af ulykker bliver sat ned. Det sker gennem information og motivation, og udvalgene er uvurderlige problemløsere og igangsættere, fastslår Mogens Nielsen.

Udvalgene planlægger, leder og koordinerer sikkerheds- og sundhedsarbejdet for fiskere over hele landet. De arbejder praktisk og registrerer bl.a. fiskernes arbejdsmiljøproblemer og er med, når problemerne skal løses. Når det gælder ulykker, så undersøger udvalgene årsagerne og forsøger at hindre, de gentager sig. Det sker ved, at udvalgene og Fiskeriets Arbejdsmiljøtjeneste får tilsendt samtlige arbejdsskadesager og herefter gennemgår dem for at komme med konstruktive løsninger til, hvordan ulykkerne kan forebygges bedst muligt. Det drejer sig om konkrete sager, som f.eks. en fisker, der fik hånden i klemme i en kæde, da han var ved at hive trawlet ind. Endvidere rådgiver havnesikkerhedsudvalgene skibene i forbindelse med risikovurderinger, og de kommer med ændringsforslag til bekendtgørelser og forskrifter om arbejdsmiljø og sikkerhed. Og havnesikkerhedsudvalgene har allerede opnået resultater. Bl.a. arrangerede havnesikkerhedsudvalget, der dækker den jyske vestkyst, demonstrationer rundt omkring Ringkøbing Fjord for at få fiskere til at tage redningsveste på. Et sådant tiltag kan redde menneskeliv. Et andet havnesikkerhedsudvalg, nemlig det på den jyske østkyst, har testet forskellige arbejdshandsker. Herigennem er der blevet udviklet en ny, brugbar og stikfast handske, således at fiskerne i dag undgår at blive invalideret af stik fra fisk og søpindsvin. Samme udvalg er kommet med ændringsforslag til bekendtgørelser og forskrifter om arbejdsmiljø og sikkerhed. Det er bl.a. lykket for udvalget at påvirke indholdet i den lille skibsmedicinkiste C.

En tryk kurs

Fiskerne sejler ligeledes en mere sikker fremtid og mere tryk kurs i møde, idet nye fiskere bliver uddannet i søsikkerhed på øvelsesskibet FV ATHENE og mindst én mand ombord bliver uddannet i sundhedslære og førstehjælp på AMU-Centrene Thy og Mors.

Søsikkerhed er fiskernes line til livet, når det går galt. Derfor får nytilkomne fiskere et grundkursus i søsikkerhed på uddannelsesskibet FV ATHENE, der sejler rundt til de danske havne. Her lærer de at forebygge og klare nødsituationer, idet de bliver fortrolige med skibets redningsmidler, som brandslukningsudstyr, nødblus, nødsendere, mand-over-bord båd, redningsflåde osv. Alt dette gør dem fortrolige med, hvad de kan gøre i en kritisk og tilspidset situation og herigennem klare opgaverne uden panik, men derimod med ro og overblik.

Sundhedsuddannelsen

Landet over er 3400 fiskere også i fuld gang med at få certifikat på, at de har bestået den sundhedsuddannelse og det førstehjælpskursus, der hører til B1, B2- og C-skibsmedicinkisterne.

For en fisker, der kommer til skade under arbejdet, skal nemlig have akut førstehjælp så hurtigt som muligt. Og jo hurtigere han får hjælp, jo større chancer har han for at overleve og for hurtigt at blive rask igen. Derfor skal mindst skipper uddannes, så han bliver i stand til at yde udvidet førstehjælp under supervision af Radio Medical. På fartøjet er den sundhedsansvarlige nemlig lægens øjne, ører og hænder, og han skal ringe til Radio Medical oftere og hurtigere. Han skal *ikke* - som tidligere - selv stille diagnosen. Det skal Radio Medical lægen, ligesom det også er lægen, der beslutter, hvilken behandling, der skal sættes i værk. Den sundhedsansvarlige lærer det praktiske hånddelag under uddannelsen, dvs. hvordan han undersøger manden, stabiliserer situationen og kommunikerer bedst muligt med Radio Medical. Og når han har fået besked tilbage derfra, kan han udføre den behandling, lægerne ordinerer. Udover udvidet førstehjælp lærer han bl.a. at bruge genoplivningsudstyret og at give hjertemassage. Han lærer også at give indsprøjtninger, at hjælpe en kollega, der er blevet forbrændt, eller som har skadet arme eller ben, eller som er ved at forbløde. En sådan aktiv indsats redder menneskeliv.

Færre ulykker

Set i det store perspektiv er fire år med en Arbejdsmiljøtjeneste ikke meget, erkender Mogens Nielsen.

- Det bedste bevis for at arbejdsmiljøindsatsen lykkes er, at antallet af skader og ulykker falder. Vi kan se forbedringer, som f.eks. at antallet af søulykker i 1997 var det hidtil laveste. Også antallet af forlis er det laveste i mange år, ligesom der var færre fiskere, der druknede end de tidligere år, og der heller ingen uheld var i isbåndet. Men der skal ikke hviles på succesen, for der er fortsat mange ting, der kan gøres bedre. Dødsfald, forlis, nedslidning og alvorlige arbejdsulykker skal fortsat bekæmpes med alle midler, understreger han.

Nye tiltag

Mogens Nielsen oplyser videre, at Fiskeriets Arbejdsmiljøtjeneste derfor for nylig har oprettet fiskernes egen registrering af arbejdsulykker, som skal bruges i kampen for at forbedre arbejdsmiljøet endnu mere, og at der er startet forsøg, der skal nedsætte risikoen for forlis på enmandsfartøjerne. Samtidig er Arbejdsmiljøtjenesten i gang med at udvikle konstruktive løsninger omkring støj og vibrationer, fodtøj samt arbejdstøj med indbygget redningsvest, og Arbejdsmiljøtjenesten begynder i løbet af året - sammen med Havnesikkerhedsudvalgene - at skrive en praktisk og brugbar håndbog, der skal hjælpe den enkelte fisker og det enkelte fartøj med at hæve niveauet for arbejdsmiljø og sikkerhed yderligere.

- Dette og mange andre ting skal vi gøre endnu bedre i årene fremover, både for den enkelte fisker og hans families skyld og for erhvervets skyld. Og fordi enhver forbedring - lille som stor

- er en sejr for fiskeriet. Vores fælles mål er et sundt og sikkert arbejdsmiljø, for det er forudsætningen for et godt arbejdsliv, slutter Mogens Nielsen.

Artiklen har været bragt i Fiskeri Tidende under "Miljø og sikkerhed"